

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เทียนเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ได้ค้นพบมาพร้อมกับการสร้างอารยธรรม เทียนเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของทุกคน ทุกชาติ ทุกศาสนา มีการใช้เทียนในพิธีการต่างๆ หรือแม้กระทั่งการจุดเพื่อให้เกิดความสว่าง ล้วนเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เทียนทั้งสิ้น

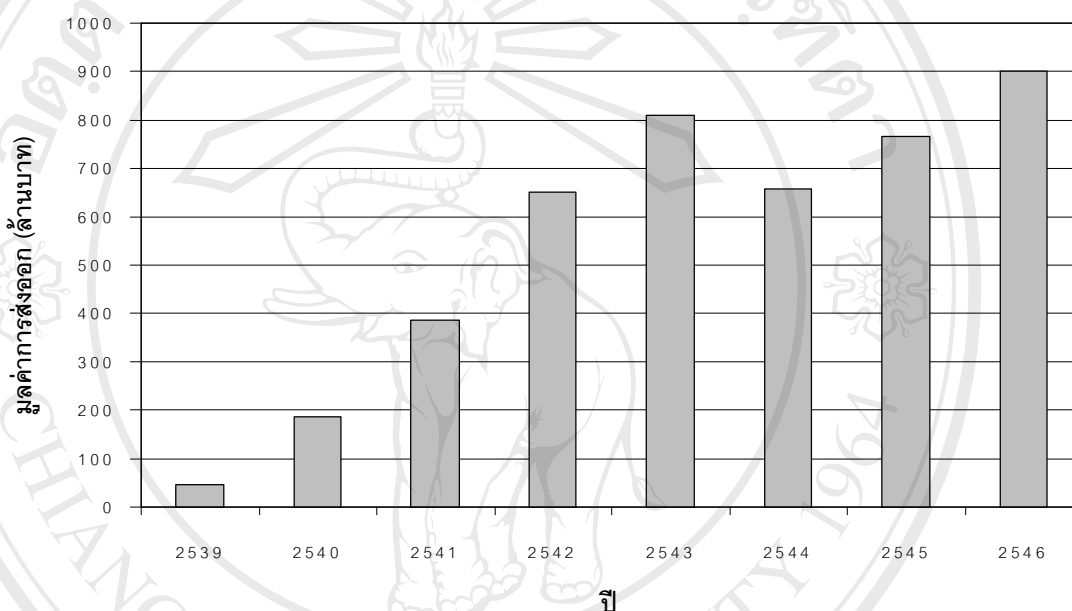
ในอดีตบทบาทของเทียนอยู่ที่การให้แสงสว่างและใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่ในปัจจุบันบทบาทของเทียนได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากจากความคิดที่สร้างสรรค์ ประกอบกับฝีมืออันประณีตบรรจงของมนุษย์เรา ส่งผลให้เทียนมีวิวัฒนาการเปลี่ยนไปจากเดิมทั้งในด้านรูปแบบและประโยชน์ในการใช้สอย โดยเทียนจะถูกออกแบบให้มีลักษณะที่สวยงามเหมาะกับการใช้เป็นของประดับตกแต่ง รวมถึงยังมีการผสมส่วนผสมที่ทำให้เกิดกลิ่นหอมขึ้น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม “เทียนหอม” ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำพาราฟินและไขผึ้งมาหลอมละลายรวมกัน แล้วเติมสีและน้ำมันหอมระเหย นำไปปั้นด้วยมือหรือขึ้นแบบปั้นรูป ให้มีรูปทรงตามความต้องการ อาจประกอบด้วยวัสดุอื่นเพื่อให้เกิดความสวยงาม

ธุรกิจเทียนหอมจัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจหัตถกรรมงานฝีมือ อยู่ในหมวดสินค้าที่ระลึก เป็นได้ทั้งของขวัญและของตกแต่งบ้านที่ค่อนข้างได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ ด้วยความหลากหลายของรูปแบบสีกลิ่นและกลิ่นหอมนานาชนิด จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการส่งออก พบว่ามีผู้ประกอบการในประเทศดำเนินธุรกิจเทียนหอมส่งออกอยู่ถึง 71 ราย และในเขตเชียงใหม่มีผู้ประกอบการธุรกิจเทียนหอมส่งออกประมาณ 10 ราย ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไป ที่สำคัญได้แก่ เขตอำเภอสันกำแพง อำเภอแม่ออน และในเขตอำเภอเมือง สภาพการแข่งขันในปัจจุบันถือว่ายังไม่รุนแรง ผู้ประกอบการยังมีจำนวนน้อยราย ประกอบกับเทียนหอมเป็นงานฝีมือที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละกิจการ การออกแบบแต่ละชิ้นงานเลียนแบบกันได้ค่อนข้างยาก แนวโน้มการเจริญเติบโตของธุรกิจยังไปได้ดีในตลาดต่างประเทศ

โดยภาพรวมแล้วธุรกิจเทียนหอมเป็นธุรกิจที่น่าสนใจ และถือเป็นธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ ในหมวดสินค้าของที่ระลึก ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวยังคงขยายตัวเทียนหอมก็ยังคงเป็นสินค้าที่ขายได้ และหากผู้ประกอบการสามารถผลิต

สินค้าให้ได้ตรงกับรสนิยมและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ในระยะยาวเชื่อว่าธุรกิจเทียนหอมยังคงสามารถขยายตัวได้

อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวโน้มของการเจริญเติบโตที่เพิ่มสูงขึ้น จะเห็นได้จากมูลค่าการส่งออกเทียนของประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกเทียนหอมดังแสดงในรูปที่ 1.1

รูปที่ 1.1 แสดงมูลค่าการส่งออกเทียนของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 จนถึง ปี พ.ศ.2546
ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2546)

แนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกของภาคธุรกิจเทียนหอมดังกล่าว มีสาเหตุมาจากการที่ผู้คนให้ความสนใจในด้านสุขภาพมากขึ้น ทำให้เทียนหอมถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยผ่อนคลายความเครียด ทำให้ธุรกิจสปาตั้งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ธุรกิจสปาในประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาและใช้บริการสปา มีประมาณ 2.6 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของผู้มาใช้บริการสปาทั้งหมด อีกทั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสปา เช่น ตลาดทัวร์สุขภาพ และได้ให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประกาศให้สปาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนอันดับหนึ่งของประเทศไทย โดยบรรจุไว้เป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงการอันซีนไทย

แลนด์ (Unseen Thailand) (ดวงจันทร์ ผาศรี, 2546: ออนไลน์) และได้ผลักดันให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นหนึ่งในสามจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทิวทัศน์สุขภาพ จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่มีสถานบริการสปาเปิดบริการเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ซึ่งต้องใช้เทียนหอมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1.1 แสดงถึงอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจสปา ทำให้อุปสงค์ต่อเทียนหอมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้อุตสาหกรรมเทียนหอมขยายตัวมากขึ้นตามไปด้วยทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

ตารางที่ 1.1 อัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจสปาภายในประเทศไทย

เครื่องชี้ที่สำคัญ	2544	2545	2546	2547e	2548e
มูลค่าตลาดสปา (ล้านบาท)	3,000	3,600	5,000	7,000	8,500
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	N/A	20.0	38.9	40.0	21.4

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2546)

จากเหตุผลข้างต้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาอุตสาหกรรมเทียนหอม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก ซึ่งมีการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกวันในยุคโลกาภิวัตน์นี้ เพื่อให้เทียนหอมของไทยเป็นสินค้าที่รู้จักและแพร่หลายในต่างประเทศ รวมถึงเป็นสินค้าส่งออกที่สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) ศึกษาถึงโครงสร้างการผลิต การตลาดและการส่งออกของอุตสาหกรรมเทียนหอมในจังหวัดเชียงใหม่
- 2) วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเทียนหอมในจังหวัดเชียงใหม่
- 3) วิเคราะห์โอกาสในการส่งออกของอุตสาหกรรมเทียนหอมในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

- 1) ทราบถึงโครงสร้างการผลิต การตลาดและการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมเทียนหอมจังหวัดเชียงใหม่
- 2) ทราบถึงความสามารถในการแข่งขันและโอกาสในการส่งออกของอุตสาหกรรมเทียนหอมจังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐบาล ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้าอุตสาหกรรมเทียนหอมในจังหวัดเชียงใหม่ได้ผลิต พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งทราบถึงแนวโน้มการตลาด เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและมีโอกาสในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเทียนหอมได้มากขึ้น
- 4) เป็นแนวทางหรือหลักฐานอ้างอิงให้ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับสินค้าอุตสาหกรรมเทียนหอมเพื่อทำการศึกษาต่อไปในอนาคต

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเทียนหอมนั้น เพื่อให้การศึกษานี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีความชัดเจนมากขึ้น จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

เนื่องจากอุตสาหกรรมเทียนหอมมีผู้ผลิตในตลาดเป็นจำนวนมาก ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ผลิตรายใหญ่และรายย่อย ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

- ผู้ผลิตรายเล็ก (คนงานน้อยกว่า 50 คน)
- ผู้ผลิตรายกลาง (คนงาน 51-200 คน)
- ผู้ผลิตรายใหญ่ (คนงานมากกว่า 200 คน)

ในการศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะผู้ผลิตที่มีศักยภาพในการผลิตเพียงพอ สำหรับการส่งออกไปขายในตลาดต่างประเทศเท่านั้น